

BOLALARDA NEFRITIK SINDROM HAQIDA ZAMONAVIY QARASHLAR

Bazarova Nigina Sobirjonovna

Farmatsevtika ishini tashkil qilish kafedrasi assistenti

Samarqand davlat tibbiyot universiteti

Annotatsiya

Surunkali nefritik sindrom - bu bir necha kasalliklarda yuzaga keladigan holat bo'lib, unda glomerulalar shikastlanadi va bir necha yil davomida buyraklar faoliyati yomonlashadi.

Sindrom ko'p yillar davomida o'zini namoyon qilmaganligi sababli, ko'p hollarda uning rivojlanishi e'tiborga olinmaydi. Sindrom asta-sekin rivojlanadi, shuning uchun shifokor odatda kasallikning qachon boshlanganini aniq ayta olmaydi. Sindrom o'zini yaxshi his qiladigan va siydikda oqsil va ba'zan qon hujayralari mavjudligidan tashqari kasallik belgilari bo'lmagan odamni muntazam ravishda fizik tekshiruvdan o'tkazishda aniqlanishi mumkin.

Kalit so'zlar: gipertoniya, proteinuriya, makrogematuriya, mikrogematuriya, glomerulonefrit.

Kirish. Surunkali nefritik sindrom mikro/makrogematuriya, kam miqdorda proteinuriya (kuniga 1 g gacha), shish va gipertenziya bilan tavsiflanadi. Bu birlamchi va ikkilamchi glomerulonefritning katta guruhidir. Nefritik sindrom - har qanday yoshda yuzaga keladigan glomerulyar yallig'lanishning (glomerulonefrit) namoyon bo'lishi; uning sabablari yoshga bog'liq bo'lsa, mexanizmlari esa sababga bog'liq.

Epidemiologik ma'lumotlarga ko'ra, bolalar orasida glomerulonefritning tarqalishi 100 000 bolaga 7-20,5nafarni tashkil qiladi. Kattalardagi buyrak kasalliklari tarkibida surunkali glomerulonefrit bolalikda orttirilgan bo'lib katta foizini tashkil qiladi. Nefritik sindrom bolalarda buyrak kasalliklarining og'ir sindromlaridan biri bo'lib, asoratlar va nogironlikning rivojlanishi bilan tavsiflanadi, bu esa keyinchalik yuqori moliyaviy xarajatlarga, gemodializ va buyrak transplantatsiyasiga olib keladi.

So'nggi o'n yil ichida kasallikning tarqalishi sezilarli o'sishni ko'rsatdi va bu nefrologik patologiya tarkibida 36,76% ni tashkil etdi. Nefrologiya bo'limiga yotqizilgan bolalarda buyrak kasalliklari tarkibida glomerulonefrit ikkinchi o'rinda

turadi. Ilmiy tadqiqotlar natijalarini tahlil qilish asosida glomerulyar patologiyaning paydo bo'lish mexanizmi, immunitet tizimining T-hujayra bo'g'inidagi genetik nuqson, u yoki bu shaklda namoyon bo'ladi, bu buzilishning asosiy sababi antigenik struktura buzilishi bo'lib immun komplekslarining keyingi shakllanishi bilan patologik reaksiya tufayli immunitet tizimining faollashishi. Keyin hosil bo'lgan komplekslar to'qimalarda joylashadi va to'qimalarning fagotsitoz hujayralari, immunitetning T-hujayra aloqasi elementlarini o'z ichiga olgan immunopatologik jarayonlarning butun kaskadini qo'zg'atadi. Bu jarayonlar, o'z navbatida, bazal membrananing buzilishi bilan zararlangan hujayralar lizosomalari fermentlarini faollashtiradi va T-limfotsitlar sonining kamayishiga olib keladi. Natijada qaytarilmas jarayon boshlanadi.

Ko'p sonli hujayralarda bir vaqtning o'zida yallig'lanishga qarshi fenotipning paydo bo'lishi, masalan, sitokinlar tarmog'ining shakllanishi tufayli to'qimalar stressining rivojlanishiga ta'sirini aniqlaydi. Yallig'lanishga qarshi to'qimalarning stressi turli yo'llar bilan namoyon bo'ladi va ularning barchasi tubdan farq qiladi. Ammo shu bilan birga, bir xil signal yo'llari turli xil yallig'lanish va yallig'lanish jarayonlarida ishtirok etadigan hujayralarda topiladi. Ushbu jarayonlarga har xil turdagi faollashtirilgan hujayralar kiradi, ularning hal qiluvchi roli immun tizimining hujayralariga tegishli bo'lib, o'z vaqtida tashxis qo'yilmagan va kechiktirilgan davolanish ko'pincha kasallikning rivojlanishiga va SBE(Surunkali buyrak etishmovchili)ga olib keladi. Keyinchalik bu bolalarda o'sish va rivojlanishning kechikishiga, bolaning rivojlanishi, nogironlik va hayotning sezilarli darajada qisqarishi.

Zamonaviy adabiyotlarga ko'ra, endogen kreatinin buyraklarning funktsional faolligi va filtratsiya faolligini o'lchash uchun birlik bo'lib xizmat qiladi. Kreatininni glomerulyar filtratsiya tezligining belgisi sifatida o'rganish 1926 yilda Pol Brandt Rebergning "Buyrak funktsiyasi bo'yicha tadqiqotlar. Odam buyraklarida filtratsiya va reabsorbsiya tezligi" maqolasining chop etilishidan boshlandi. O'shandan beri kreatinidan foydalanish klinik tibbiyotda muhim elementga aylandi.

Zamonaviy tibbiyotda laboratoriya tahlilida kerakli moddaning kontsentratsiyasini aniqlash va aniqlash uchun maxsus DNK segmentlarini tanib olishning immunologik usuliga asoslangan molekulyar diagnostika keng qo'llaniladi. Molekulyar diagnostikada DNKni tanib olish keng tarqalgan va mashhur bo'lib, bu polimeraza zanjiri reaksiyasi (PCR) usulidir

PCR o'rganilayotgan to'plamda genetik ma'lumotlarning bo'limlarini, ko'plab boshqa DNK bo'limlari orasidagi inson DNK nukleotidlarining individual ketma-

ketligini aniqlash va uni ko'p marta ko'paytirish imkonini beradi. PCR - shartli ravishda "in vitro" hujayradagi genetik ma'lumotni sintez qilish uchun biokimyoviy reaksiya sifatida belgilanishi mumkin.

Hozirgi vaqtda tibbiyotda zamonaviy texnologiyalar tufayli fundamental ilmiy islohotlar shakllantirilmoqda, shuning uchun buyrak kasalliklarini molekulyar diagnostika qilish usullarini jadal rivojlantirish, umume'tirof etilgan an'anaviy usullarni kengaytirish va molekulyar patofiziologiyaga qo'shimcha ma'lumot va tushunchalar berish zarurati tug'iladi. . Prognozlarga ko'ra, siydik tizimi kasalliklarini tashxislash jarayonida kasallikning kechishini bashorat qiluvchi genlar va ularning o'zgarishini aniqlash uchun tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Kasallikning prognozida matritsali metalloproteinaza va uning to'qimalarining ingibitorlarining xromosomal polimorf genlaridagi o'zgarishlar, shuningdek, bu o'zgarishlarning surunkali glomerulonefritda namoyon bo'lishi aniqlangan.

Buyrak kasalliklarining molekulyar diagnostikasi sohasidagi jadal taraqqiyot tibbiyotda alohida ulkan yo'nalish - "molekulyar nefropatologiya" ni ochadi. Buyrak kasalliklarini molekulyar nefropatologiya nuqtai nazaridan keyingi o'rganish bizga bir qator buyrak kasalliklarining patogenezi boshqa tomondan o'rganishga imkon beradi va molekulyar va molekulyar kasalliklarni hisobga olgan holda shaxsiylashtirilgan terapiya bo'yicha ko'plab hal etilmagan muammolarni hal qilish uchun platforma yaratishga imkon beradi. ma'lum bir bemorda kasallikning genetik jihatlari .

Bemorlarning nogironligi va hayot sifatining yomonlashishiga olib keladigan ayrim buyrak kasalliklari mavjud. Avvalo, bu buyraklarning funktsional faolligi, metabolik mahsulotlarning qoldiqlarini chiqarib yuborish muhimligi bilan bog'liq. Surunkali glomerulonefritning asosiy patogenetik mexanizmi tizimli yallig'lanishga qarshi immunitetning paydo bo'lishi, keyinchalik oksidlovchi stress elementlarining yuqori ishlab chiqarilishi, shuningdek, to'qimalarni qayta qurish va unga bog'liq jarayonlarni kuchaytiradigan "proteoliz-antiproteoliz" tizimi muvozanatining o'zgarishi hisoblanadi..

So'nggi yillardagi ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish molekulyar diagnostikaning muhimligini va buyrak kasalliklarini tashxislashning klinik amaliyotiga molekulyar diagnostika usullarini tobora ko'proq joriy etishni ishonchli ko'rsatmoqda. So'nggi bir necha o'n yilliklar davomida surunkali glomerulonefrit patogenezi batafsil o'rganishga bag'ishlangan ko'plab ilmiy ishlarga qaramay, zamonaviy nefrologiyada ushbu kasallikning rivojlanish mexanizmi haqida aniq tasavvur mavjud emas va shunga ko'ra, o'rtasida konsensus mavjud emas. uning patogenezi haqida olimlar. Bu

sohada olib borilayotgan tadqiqotlar surunkali glomerulonefrit rivojlanishida genetik omillarning rolini isbotladi, ammo yangi testlarni ishlab chiqish juda sekin. Bolalar amaliyotida erta tashxis qo'yishning tez, samarali va to'g'ri usullari, shuningdek, buyrak kasalliklarining oqibatlarini bashorat qilish ilmiy jamoatchilikning ustuvor yo'nalishi hisoblanadi. Shunga qaramay, bemor bolalarda surunkali glomerulonefrit patogenezida molekulyar biologiyani o'rganish bo'yicha ishlar soni hali ham oz bo'lib, ularning natijalari bir-biriga ziddir.

Adabiyotlar:

1. Базарова Н. С., Зиядуллаев Ш. Х. Современные аспекты полиморфных генов матриксной металлопротеиназы и ее тканевых ингибиторов у детей с хроническим гломерулонефритом и прогноз заболевания //журнал гепато-гастроэнтерологических исследований. – 2022. – Т. 3. – №. 1.
2. Sobirjonovna B. N. New aspects of the genetic disposition of various forms of chronic nephritic syndrome in children //Journal of Universal Science Research. – 2023. – Т. 1. – №. 6. – С. 778-782.
3. [Clinical dynamics of chronic nephritic syndrome in children](#)
4. [BN Sobirjonovna](#), TS Kurakbaevna - Eurasian Medical Research Periodical, 2023
5. Бозорова, Н. ., Анорбаева , Ш., & Назарова, . Л. . (2023). Значение подорожника в народной медицине. Инновационные исследования в современном мире: теория и практика, 2(10), 5–6.
6. Sobirjonovna B. N. et al. CHAKANDA O'SIMLIGIGA ZAMONAVIY QARASHLAR //journal of innovations in scientific and educational research. – 2023. – Т. 6. – №. 2. – С. 209-211.
7. Бозорова, Н. ., Анорбаева , Ш., & Назарова, . Л. . (2023). значение подорожника в народной медицине. Инновационные исследования в современном мире: теория и практика, 2(10), 5–6.